

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 6, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.71 (477)

Б. А. Дадашев,

д. е. н., професор кафедри фінансів і кредиту Севастопольського інституту банківської справи Української академії банківської справи НБУ

ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ МАКРОПРУДЕНЦІАЛЬНОГО НАГЛЯДУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ

B. A. Dadashev,

Doctor of economic sciences, professor of department of finances and credit of the of Sevastopol of institute of banking of the of Ukrainian of academy of banking of the National bank of Ukraine

BASIC PRE-CONDITIONS OF REALIZATION OF STRATEGY OF MACROPRUDENTIAL OF SUPERVISION AND ADJUSTING

У статті розглянуто основні положення макропруденційного нагляду та регулювання, визначені основні проблеми його реалізації для регулювання вітчизняного ринку банківських послуг та розглянуто процес реалізації концепції макропруденційного нагляду та регулювання.

The substantive provisions of macroprudential supervision and adjusting, certain basic problems of his realization for adjusting of domestic market of bank services and the process of realization of conception of macroprudential supervision and adjusting is considered, are considered in the article.

Ключові слова: банківська система, макропруденційний нагляд і регулювання, фінансова стійкість, капітал банків, базельські принципи.

Keywords: banking system, macroprudential supervision and adjusting, financial firmness, capital of banks, Basel principles.

Постановка проблеми. Забезпечення фінансової стабільності є ключовою проблемою розвитку сучасних держав, у тому числі і України, в умовах лібералізації товарно-грошових відносин та фінансової глобалізації. Це, у свою чергу, створює підґрунтя для постійного розвитку та вдосконалення системи банківського регулювання та нагляду відповідно до мінливих ринкових умов.

Трансформація системи макропруденційного регулювання має прояв у відмові від моделі єдиного регулятора, яка довела неспроможність оперативного реагування на загрози ринку, на користь моделей двох вершин ("twin peaks" model) або гібридних моделей з декількома регуляторами.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми удосконалення системи банківського нагляду і регулювання присвячені науковій праці таких провідних вчених, як: Звержова М. [1], Кауровой Н. [2], Ковалева М. [3], Коваленко В. [4], Крилової В. [7], Міщенко В. [8], Науменкової С. [9], Самоснова М. [14], Чуб О. [15], Швець О. [16] та інших.

Незважаючи на те, що проблема удосконалення системи банківського регулювання та нагляду вивчається достатньо широко, але питання реалізації стратегії макропруденційного нагляду та регулювання залишається актуальним.

Мета статті. Обґрунтування теоретичних і методичних положень макропруденційного регулювання та нагляду банківської діяльності для забезпечення її стійкого розвитку.

Виклад основного матеріалу.

Результати дослідження історії та способів подолання прояву кризових явищ в фінансовій сфері країн світу дають підстави стверджувати, що одним із найбільш активних інструментів антикризового регулювання стало пряме фінансове втручання держави в діяльність фінансово-кредитних установ. До того ж остання світова криза наочно продемонструвала, що причини фінансової нестабільності банків можуть знаходитися як в самій кредитній системі, так і в інших секторах економіки країни. Тим самим доводять, що стабільність банківської системи залежить не скільки від її здатності протистояти кризі, як від рівня стабільності національної економічної системи, в цілому. Відтак, криза 2008-2010 рр. змусила замислитися над розвитком нового підходу в системі фінансового регулювання як в змістовному, так і організаційному аспектах. Адже, практика реалізації спроб регуляторного впливу на ситуацію показала, що антикризові заходи, вжиті окремими країнами, не дали бажаного результату внаслідок їх фрагментарності. Спеціалісти різних країн щодо зазначеної проблематики вказують на те, що для досягнення кумулятивного ефекту потрібні заходи з глобального управління системою, а не локальне коригування [6, с.71]. В банківській сфері було виявлено основний недолік діючого механізму регулювання та нагляду – забезпечення стабільності окремих банківських установ, а не системи.

Сучасні умови розвитку банківської системи багатьох країн свідчать, що рівень ефективності регулювання банківського сектору є недостатнім. Необхідність розбудови системи якісного регулювання та нагляду за діяльністю банків є актуальним питанням і для України.

Сьогодні основними причинами низької ефективності діяльності банківської системи України в цілому та окремого комерційного банку зокрема є значні обсяги проблемної заборгованості, слабкі стандарти андеррайтингу, недооцінка ризиків, втрата довіри значної частини клієнтів. У цих умовах підвищується теоретичний і практичний інтерес до розробки теоретичних засад та практичного інструментарію макропруденційного регулювання банківської діяльності, який базується на запровадженні гнучкої системи регулювання, що враховуватиме відповідність банків встановленим регулятором пруденційних вимог, вимог до системи управління (у тому числі корпоративного), побудови повноцінного нагляду на основі оцінки ризиків та основних тенденцій макроекономічного розвитку держави. Таким чином, до основних чинників, які спонукають введення в Україні макропруденційного нагляду та регулювання слід віднести наступні.

По-перше. Вплив світової кризи на фінансову систему України. Першопричиною світової фінансової кризи 2007-2009 рр. була іпотечна криза у США, яка у свою чергу була зумовлена значними обсягами неякісного іпотечного кредитування населення, непрозорістю та не контрольованістю «переплетіння» іпотечного та фондового ринків.

В Україні вплив світової фінансової кризи зумовив обмеження доступу до ринків капіталу, зниження інтересу інвесторів до України. Разом з тим відбулось зниження попиту та цін на експортну продукцію українських виробників, що призвело до втрати ринків збуту, зменшення обсягів експортної виручки та падіння виробництва. Однак не вважаючи на те, що в Україні криза зародилась насамперед у не фінансовій сфері, найбільше постраждав саме фінансовий сектор України, який не зміг протистояти кризовим явищам.

Так, за станом на 01.01.2013, 22 банки знаходяться у стадії ліквідації, 26 банків взагалі виключено з Державного реєстру банків. На даний час нагальною проблемою вітчизняних банків є накопичення значних обсягів кредитної заборгованості (станом на 01.12.2013 прострочена заборгованість за кредитами в банках становила 8,9 % від сукупних валових кредитів) [10].

Тому особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності регулювання і нагляду за фінансовим сектором в Україні, яка виникає внаслідок

чинників, що розглядатимуться в двох аспектах: через підвищення ступеня незалежності регуляторів фінансових установ та закріплення за державним органом відповідальності за розроблення політики фінансового сектору.

По-друге. Недостатній ступінь незалежності органів регулювання та нагляду за фінансовими установами, яка має прояв через інституційну, операційну та фінансову незалежності.

В умовах фінансової кризи всі органи регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні виявили свою інституційну неготовність до дій у надзвичайних ситуаціях. Вони недостатньо жорстко, коли це було потрібно, вживали необхідних регуляторних дій (запровадження тимчасових адміністрацій, санкцій щодо власників банків і небанківських фінансових установ тощо). Несвоєчасне (неоперативне) застосування заходів впливу з боку органів регулювання та нагляду, в свою чергу, лише поглиблювало проблеми фінансових установ. Низький рівень оперативності застосування методів регулювання та нагляду спричинили нестабільність фінансового сектору. Законодавством України не визначена відповідальність за стан справ на ринках фінансових послуг відповідних органів та посадових осіб цих органів.

Також досить часто вжиття заходів безпосередньо зачіпає певні політичні чи приватні інтереси (прийняття рішення про обмеження діяльності, ліквідацію банку або його рекапіталізацію). Причиною існування цих недоліків системи регулювання та нагляду є відсутність або недостатній ступінь їх інституційної незалежності.

Незважаючи на значну кількість підтверджень позитивного впливу інституційної незалежності органів регулювання та нагляду за фінансовим сектором, законодавство України не містить відповідних норм та положень. Політичне керівництво України досі не схильне надавати незалежність органам регулювання та нагляду за фінансовим сектором. Одним з причин є застерення, що широке коло повноважень щодо застосування санкцій органами регулювання та нагляду спричинить їх неконтрольоване застосування до тих, хто не дотримується правил, та не системність встановлення порядків правозастосування.

Так, відповідно до статті 85 Конституції України [5], статті 18 Закону України «Про Національний банк України» [12], Голова Національного банку України призначається на посаду Верховною Радою України за поданням Президента України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України строком на сім років. Відповідно, термін перебування Голови на посаді не довший за термін повноважень Президента, а тому може співпадати з виборчими циклами, що посилює вплив політичного чинника під час призначення Голови Національного банку України. Крім того, серед підстав дострокового звільнення Голови Національного банку України, Закон передбачає відставку за політичними мотивами, за поданням Президента в межах його конституційних повноважень. При цьому Конституція України не передбачає підстав для внесення Президентом України до Верховної Ради України подання щодо звільнення з посади Голови Національного банку України.

Крім того, Закон України «Про Національний банк України» не визначає структурних підрозділів, які забезпечують банківський нагляд, відсутні кваліфікаційні вимоги до їх керівників, строк перебування на посаді [12].

На початку кризи тривалий час залишалась невирішеною проблема підтримки ліквідності банків. Під час кризи Національний банк України не зміг своєчасно впровадити порядок рефінансування банків, оскільки стаття 86 Закону України «Про державний бюджет України на 2009 рік» визначала, що рефінансування банків здійснюється у порядку, затвердженому Національним банком разом з Кабінетом Міністрів України [11]. З огляду на те, що зазначена норма суперечила міжнародним зобов'язанням, взятими українською стороною в межах спільної з Міжнародним валютним фондом угоди «стенд- бай», Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 17.03.2009 її було відмінено. Зазначене, загострило проблему захисту прав споживачів. Збільшення кількості та характер звернень громадян до органів регулювання та нагляду свідчать, що, заходи, спрямовані на забезпечення захисту прав споживачів, недостатньо ефективно впливають на запобігання недобросовісному наданню фінансових послуг. Вищезазначене є симптомом недостатньої операційної незалежності регулятора.

Недостатня операційна незалежність регуляторів спричинила недосконалість або навіть відсутність у пруденційному нагляді підходів, зорієнтованих на ризик. Це унеможливило оцінювання кількісної характеристики ризику та якості управління ризиками як на рівні окремої банківської установи, так і банківської системи в цілому. Таким чином, слід констатувати, що на сьогодні органи регулювання та нагляду за банківською системою не мають змоги контролювати та активно впливати на процес прийняття законодавчих актів з питань регулювання фінансових установ.

На даний час відсутня транспарентність у процедурі ухвалення рішень (недостатній рівень відкритості та прозорості схвалення рішень органами регулювання та нагляду). Усі органи регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні використовують оптимальні канали комунікацій: офіційні сайти у мережі Інтернет, прями контакти із представниками засобів масової інформації, засідання координаційних та громадських рад, опитування тощо.

Згідно із статтею 5 Закону України «Про Національний банк України» позитивна різниця перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами Національного банку України вноситься до Державного бюджету України [12]. Проте з року в рік законами України «Про Державний бюджет України» встановлюється норма стосовно поквартального перерахування Національним банком України до Державного бюджету України суми коштів, яка ще не отримана, а лише є прогнозованою кошторисом Національного банку як перевищення доходів над витратами. У 2009 році шляхом внесення змін до Закону України «Про Національний банк України» дана норма взагалі встановлена на постійній основі. Фактично відбувається авансове фінансування витрат Державного бюджету України за рахунок перерахувань Національного банку України, розмір яких визначається із порушенням законодавства, що негативно позначається на фінансовій незалежності Національного банку та вимагає здійснення ним додаткової, нічим не забезпеченої емісії, що призводить до прискорення темпів інфляції, девальвації гривні. Все це суттєво обмежує фінансову незалежність Національного банку України.

По-третє. Відсутність законодавчо визначеного органу, який відповідає за розроблення політики фінансового сектору. Криза також виявила проблеми у комунікаціях між існуючими органами регулювання та нагляду. Мова насамперед йде про брак та/або низьку якість статистичної інформації щодо ринків фінансових послуг. Така інформація не дає змогу органам регулювання та нагляду, а також фінансовим установам чітко спрогнозувати можливі ризики, схвалення певних рішень або реалізації бізнес-планів.

По-четверте. Низька якість комунікаційних зв'язків між існуючими органами регулювання та нагляду. Сьогодні існує ряд проблем, які стоять на заваді до розбудови ефективної комунікаційної політики в системі НБУ. Зокрема, неналагоджені взаємодії між статистичними підрозділами та внутрішніми і зовнішніми користувачами інформації, методи поширення інформації щодо монетарних процесів не відповідають європейським стандартам, існуючі форми публікацій є низької якості та потребують доповнення, перегляду їх змістовного наповнення та періодичності видання, не активно використовуються такі сучасні форми комунікацій, як прес-конференції, on-line конференції, круглі столи, інформаційні дні, семінари тощо. В сучасних умовах в період загострення фінансових проблем у глобалізованому світі розбудова комунікаційної політики НБУ є особливо актуальною.

На даний час відсутня транспарентність у процедурі ухвалення рішень (недостатній рівень відкритості та прозорості схвалення рішень органами регулювання та нагляду). Усі органи регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні використовують оптимальні канали комунікацій: офіційні сайти у мережі Інтернет, прями контакти із представниками засобів масової інформації, засідання координаційних та громадських рад, опитування тощо. Однак серед недоліків, пов'язаних з розповсюдженням інформації, можна зазначити:

- відсутність у всіх органів стратегічного документу щодо побудови їх комунікаційної діяльності, метою якої є створення стабільності щодо очікувань;
- недосконалий механізм роз'яснювальної роботи регуляторів щодо мотивів та наслідків схвалених рішень. Його відсутність зумовлює формування у суспільстві нечіткого трактування функцій відповідних органів, негативних соціальних очікувань та зниження довіри до фінансового сектору в цілому та фінансових установ зокрема;
- відсутність чітких графіків проведення регулярних прес-конференцій, тематичних зустрічей з представниками засобів масової інформації тощо.

Це призводить до відсутності системного сприйняття діяльності органів регулювання та нагляду за фінансовим сектором, нерозуміння їх ролі у загальноекономічних процесах країни.

Таким чином, на сьогодні, в Україні відсутня чітка стратегія реорганізації системи регулювання та нагляду на макропруденційній основі: відсутність конкретних цілей, завдань, ресурсного забезпечення – матеріального, фінансового, кадрового, етапів реалізації стратегії розвитку банківської системи, системи обмежень, ризиків, системи відповідальності; не визначені пріоритети органів виконавчої влади, зокрема Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, Національної комісії з регулювання ринку фінансових послуг України, Національного банку України, банківських установ, їх асоціацій та об'єднань.

Як засвідчила криза, без врахування системних ризиків, регулювання окремих учасників ринку банківських послуг неефективно. Тому, макропруденційне регулювання виступає об'єктивною необхідністю при формуванні стратегії розвитку банківської системи. Вирішення даного питання потребує регулювання функціонування фінансового ринку, діяльності окремих фінансово-кредитних інституцій у взаємодії та розвитку.

Особливу увагу слід приділити: розробці та удосконаленню методології аналізу стабільності банків на макроекономічному рівні, тобто розвитку банківського регулювання та нагляду на макrorівні (національному та міжнародному); удосконалення аналізу та оцінки взаємного впливу мікро- та макро- чинників, які здійснюють вплив на діяльність банків, з метою підтримки стабільного оптимального зростання та розвитку кожного банку, банківської системи, фінансової системи та економіки країни в цілому.

Висновки. Світова фінансова криза загострила необхідність переосмислення принципів регулювання діяльності банків, а також посилила потребу в розробці та впровадженні нових підходів і методів оцінки діяльності як всього фінансового сектору в цілому, так і банківської системи України зокрема.

Хоча в теперішній час банківський сектор поступово починає стабілізувати свою діяльність, проте для його підтримки з метою активізації діяльності необхідно впроваджувати нові підходи до регулювання та нагляду – формувати систему макропруденційного нагляду та регулювання.

Іншими чинниками необхідності даної системи є наступні:

1. Недостатній ступінь незалежності органів регулювання та нагляду за фінансовими установами, яка має прояв через інституційну, операційну та фінансову незалежності.
2. Відсутність законодавчо визначеного органу, який відповідає за розроблення політики фінансового сектору.
3. Низька якість комунікаційної політики.

Основними інструментами макропруденційного регулювання та нагляду є інструменти експертів «Групи Тридцяти»(в залежності від об'єкту:кредитна експансія, леверидж, ліквідність); інструменти, рекомендовані Комітетом з глобальної фінансової стабільності (Committee on the Global Financial System) Банка

міжнародних розрахунків, до яких віднесені додаткові буферні вимоги до капіталу та ліквідності, обмеження левериджу за різними типами фінансових вимог, обмеження на співпадання вимог та зобов'язань за строками і валютою, а також особливі вимоги до інститутів інфраструктури фінансового ринку.

Отже, ґрунтуючись на проведеному дослідженні можемо констатувати, що система макропруденційного нагляду та регулювання та кожний із запропонованих її інструментів спрямовані на підвищення рівня ефективності діяльності органів регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні.

При виборі варіанту забезпечення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором не варто обирати той чи інший інструмент та спосіб – до уваги слід брати шляхи, напрями, що повинні використовувати зазначені інструменти та завдання в поєднанні. У будь-якому випадку ефективність того чи іншого набору інструментів та методів визначатиметься критерієм істини – практикою.

Література.

1. Зверяков М.І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В.В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. - №6. - С. 13-23.
2. Каурова Н.Н. Макропруденціальне регулювання фінансових ринків / Н.Н. Каурова // Фінансовий журнал. – 2012. - №1. – С. 6-18.
3. Ковалев М. Макропруденціальне регулювання – нова функція центробанку / М. Ковалев // Банківський вестник. – 2010. - №11. – 17-24.
4. Коваленко В.В. Стратегічні напрями реалізації макропруденційного банківського нагляду та регулювання / В.В. Коваленко // Стратегічні пріоритети. – 2012. - №4 (25). – С.89-97.
5. Конституція України [Електронний ресурс] від 28 червня 1996р. №254к/96–ВР.– Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/l—doc2.nsf/link1/ Z960254K.html>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
6. Корнеєв В. Антикризове регулювання кредитних ринків: порівняльний аналіз практики зарубіжних країн / Корнеєв В., Бублик С. // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2 (20). – С. 70-74.
7. Крилова В.В. Визначення ролі центрального банку в системі регулювання та нагляду за фінансовим сектором/ В. В. Крилова, А. О. Крилова // [Вісник Української академії банківської справи.](#) - 2010. - № 2. - С. 27-33.
8. Міщенко В. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору / В. Міщенко, А. Незнамова // Вісник Національного банку України. – 2011. - №1. – С. 4-9.
9. Науменкова С.В. Нові тенденції в механізмі регулювання фінансового сектору / С.В. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2011. - №12.- С.4-11.
10. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.
11. Про державний бюджет на 2009 рік [Електронний ресурс]: Закон України, затверджений Верховною радою України від 26.12.2008 № 835-VI. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=835-17>.
12. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : закон України, затверджений Верховною Радою України від 20.05.1999 № 679 – XIV// Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
13. Сайт Національного банку України: Звіт діяльності банківського нагляду // [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://www.bank.gov.ua>.
14. Самсонов М.І. Перспективи удосконалення банківського нагляду в Україні / М.І. Самсонов // Фінанси, банки, інвестиції (науковий вісник). – 2011. - №4. – С. 89-92.
15. Чуб О.О. Концептуальні засади банківського нагляду в умовах глобалізації/ О. О. Чуб // [Фінанси України.](#) - 2009. - № 7. - С. 47-54.
16. Швець Н. Теоретичні доміанти банківського нагляду / Н. Швець // [Банківська справа.](#) - 2010. - № 5. - С. 83-93.

References.

1. Zveryakov M.I. Bankiv's'kii kapital:vimogi Bazelya III / M. I. Zveryakov, V.V. Kovalenko // Finansi Ukraini. – 2011. - №6. - S. 13-23.
2. Kaurova N.N. Makroprudencijal'noe regulirovaniya finansovykh rynkov / N.N. Kaurova // Finansovyj zhurnal. – 2012. - №1. – S. 6-18.
3. Kovalev M. Makroprudencijal'noe regulirovanie – novaya funkciya centrobankov / M. Kovalev // Bankovskii vestnik. – 2010. - №11. – 17-24.
4. Kovalenko V.V. Strategichni napryami realizacii makroprudencijnogo bankiv's'kogo naglyadu ta reguluyuvannya / V.V. Kovalenko // Strategichni prioriteti. – 2012. - №4 (25). – S.89-97.
5. Konstytuciya Ukraini [Elektronnij resurs] vid 28 chervnya 1996r. №254k/96–VR.– Rezhim dostupu : <http://search.ligazakon.ua/l—doc2.nsf/link1/ Z960254K.html>. – Nazva z domashn'oi storinki Internetu.
6. Korneev V. Antikrizove reguluyuvannya kreditnix rinkiv: porivnyal'ni analiz praktiki zarubizhnix krain / Korneev V., Bublik E. // Ekonomichnij visnik Donbasu. – 2010. – № 2 (20). – S. 70-74.
7. Krilova V.V. Viznachennya roli central'nogo banku v sistemі reguluyuvannya ta naglyadu za finansovim sektorom/ V. V. Krilova, A. O. Krilova // [Visnik Ukrain's'koi akademii bankiv's'koi spravi.](#) - 2010. - № 2. - S. 27-33.
8. Mischenko V. Bazel' III: novi pidxodi do reguluyuvannya bankiv's'kogo sektoru / V. Mischenko, A. Neznamova // Visnik Nacional'nogo banku Ukraini. – 2011. - №1. – S. 4-9.
9. Naumenkova S.V. Novi tendencii v mexanizmi reguluyuvannya finansovogo sektoru / S.V. Naumenkova // Visnik Nacional'nogo banku Ukraini. – 2011. - №12.- S.4-11.
10. Osnovni pokazniki diyal'nosti bankiv Ukraini [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.
11. Pro derzhavnii byudzheth na 2009 rik [Elektronnij resurs]: Zakon Ukraini, zatverdzeni Verxovnoyu radoyu Ukraini vid 26.12.2008 № 835-VI. – Rezhim dostupu: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=835-17>.
12. Pro Nacional'nii bank Ukraini [Elektronnij resurs] : zakon Ukraini, zatverdzenii Verxovnoyu Radoyu Ukraini vid 20.05.1999 № 679 – XIV// Rezhim dostupu: <http://www.rada.gov.ua>. – Nazva z domashn'oi storinki Internetu.
13. Sait Nacional'nogo banku Ukraini: Zvit diyal'nosti bankiv's'kogo naglyadu // [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu :<http://www.bank.gov.ua>.
14. Samsonov M.I. Perspektivi udoskonalennya bankiv's'kogo naglyadu v Ukraini / M.I. Samonov // Finansi, banki, investicii (naukovii visnik). – 2011. - №4. – S. 89-92.
15. CHub O.O. Konceptual'ni zasadi bankiv's'kogo naglyadu v umovax globalizacii/ O. O. CHub // [Finansi Ukraini.](#) - 2009. - № 7. - S. 47-54.
16. SHvec' N. Teoretichni dominanti bankiv's'kogo naglyadu / N. SHvec' // [Bankiv's'ka sprava.](#) - 2010. - № 5. - S. 83-93.

Стаття надійшла до редакції 13.06.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"